

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

11. SZÁM

2014 JÚLIUS-SZEPTEMBER

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK : negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Eszteró Lajos †

Tóth Sándor

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

Tisztelt Madárbarát

Még néhány hét, hogy a hazai szervezetek megtegyék jelöléseiket az idei Siroki-díjas személyére. Nagyon fontos, hogy minél több jelölés érkezen az Alapítvány kuratóriumához, melyekből megállapítható számunkra, kik azok a tiszteletben álló hazai tenyésztők, akik a hazai madarász társadalom bizalmát, elismerését leginkább élvezik.

A 2014-as év díjazottjára írásban, a jelölés indoklásával augusztus 15.-éig következő szervezetektől és személyektől várjuk a jelöléseket:

A Magyar Díszmadártenyésztők Országos Szövetségének (MDOSZ) elnöksége

Az MDOSZ tagszervezeteinek elnökségei

A Magyar Díszmadártenyésztők Pannónia Országos Szövetségének (MDPOSZ) elnöksége

Az MDPOSZ tagszervezeteinek elnökségei.

Az alapítvány kuratóriumi tagjai, valamint elnöke

Az Alapító

A felsorolt szervezetek és személyek 1-1 főt javasolhatnak ez évben is. Köszönjük azoknak a szervezeteknek a segítségét, akik már megtették ezt, és kérjük azokat, akik még nem, hogy tagságuk véleményét minél előbb juttassák el részünkre.

A díjátadó helyszíne és ideje e pillanatban még csak körvonalazódik, a hazai madarász társadalmat igyekszünk a későbbiekben minden lehetséges csatornán tájékoztatni a végleges helyszínről és időpontból. Ez évi utolsó, várhatóan októberben megjelenő kiadványunkban pedig a díjazottról olvashatnak majd részletesebb cikket.

A 2014-es tenyészév hátralevő részéhez mindenkinek sikeres tenyészeredményeket, a madarakkal töltött sok kellemes órát kíván a kuratórium.

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 11. RÉSZ

A szalagpinty

A második világháború után a szalagpinty volt az első egzotikus madár, amely magyar madártenyésztő birtokába került. A természetesebb díszpintyek közé tartozik, hossza 12-13 cm. A hím felül világos sárgásbarna, számos rövid, sűrűn álló, fekete harántcsíkkal, a deréktáj, és felső farkfedő tollak világosabb barnák, a szárnytollak sötétbarnák, sárgásbarna szegéllyel. A szárnyfedő tollak szürkésbarnák, fekete harántcsíkokkal. A fark fekete, a vége fehér. A torok és a fejdalok fehérek, a torkon egészen a fültájéig egy széles karminpiros harántszalag húzódik. A test alsó része halvány sárgásbarna, a mell alsó része és a has gesztenyebarna. A mell felső részén és a testoldalakon zezugos vonalakban haladó fekete csíkok láthatók. Csőre rövid és vastag, színe világos hamuszürke. A tojónál hiányzik a piros torokszalag és a gesztenyebarna szín a test alsó részén.

Éneke hasbeszéléshez hasonló, csendes gurgulázás. Hívogatója a mi verebünk hangjához hasonló.

Hazája Afrika, ahol a Szaharától délre fekvő területeken él több alfajban. Mindenütt a fás vagy fátlan, száraz sztyeppéken érzi jól magát. Gyakran a falvak közelében is tanyát üt. Hazájában fészket bokorba vagy magas fára, nemegyszer épületekre építi. A fészkek fűből készült kerek építmény, gyakran cső alakú rövid röpnylással. A költések befejezése után sokszor ezer példányt is számláló csapatokban kóborolnak és kutatnak élelem után.

A szalagpinty az első Európába behozott egzóták közé tartozik. Importja már a 17. században megkezdődött. A 18. század óta rendszeresen kapható a nyugat-európai madárpiacokon. Első ízben holland és francia madárkedvelők tenyésztették (pl. Vieillot 1790-ben). Tetszetős színezete, nyugodt és békés természete miatt a legtöbb madárkedvelőnél megtalálható.

A szalagpinty könnyen költ ugyan fogságban, de általában megbízhatatlan költőnek ismerjük, ezen kívül más madarak fészket és költését tönkre teszi. Ezért nála gyengébb díszpintyekkel együtt költetni nem tanácsos. Hullámos papagájok, rizspinty, szarkapinty-fajok és szövőmadarak között azonban nyugodtan tartható. Őt magát nem kell féltetni, mert meg tudja védeni saját magát, és fészket egyaránt. Hangsúlyozni kívánom, hogy fészkekromboló természete mellett a legjámborabb madarak egyike. Lakótársairól egyszerűen nem vesz tudomást, de ha megtámadják, bátran és eredményesen védekezik. Eddigi tapasztalataim alapján inkább jót mondhatok róla, mint rosszat. 1961-ben egy pár 100 x 65 x 55 cm méretű kalitban egyedül költtettem. Háromszor költöttek, és 8 fiókát neveltek fel (2, 4, 2). Azóta, mivel madárállományom megszorodott, egy pár zebra-pintyet is költtettem ugyanabban a kalitkában. Két, a kalitkára kívülről ráakasztható fészkekodút kaptak.

A szalagpinty pár rövidesen elfoglalta a tavalyi odút, a zebrának a másik odú jutott. Azt nem állíthatom, hogy békeességben éltek, de azért mindkét pár baj nélkül felnevelte fiait. A zebrapinty közismert „krakéler”, a hím gyakran támadta a szalagpinty hímet, ez azonban fölényes nyugalommal védte ki ellenfele támadásait. Ő maga sem a zebrákat, sem fészket nem bántotta. A szalagpinty fészekromboló tevékenysége rendszeresen akkor jelentkezik, amikor fészkelésre alkalmas helyet keres. Ilyenkor sorra járja a kalitban vagy röpdében lévő fészekodúkat és a fészkelésre alkalmas helyeket, és ha magának valamelyiket kiválasztotta, onnan gyengébb lakótársait minden teketória nélkül kilakoltatja. Tanácsos ezért elsőnek a szalagpintyet betelepíteni, és a gyengébbeket csak akkor engedjük a közös röpdébe, amikor ők már kiválasztották a nekik legmegfelelőbb fészekodút. Ilyenkor remélhetjük, hogy baj nélkül költ a többi is. Egyéni különbségek természetesen vannak, magányos hímek és nőtények különösen veszedelmesek lehetnek. Minél nagyobb hely áll rendelkezésre, annál kevésbé jelentkezik a szalagpinty fészekromboló természete, és annál biztosabban költ.

A tojások száma 4-6, színük mint minden díszpintynél, fehér. Kotlási idő 12 nap. A szalagpinty nem nagy mestere a fészek építésnek, szereti a tágas fészekodút, amelyben rendelkezésre álló fűből laza, zárt fészket készít, amelynek bejárata oldalról nyílik. A kikelt fiókák igen csúnyák, egészen feketék és sötétszürke pihékkel borítottak. Kikelésük napján már jól hallható lármát csapnak, amelyet csipogáshoz még csak hasonlítani sem lehet. A szülők a fiókákat rendszeren jól táplálják, ennek ellenére elég gyakori eset, hogy egy részük, vagy mind még kirepülés előtt elpusztul. Sőt az is előfordul, hogy az öregek 1-2 fiókát elevenen kidobnak. A kalitkában, tehát kis helyen költő pároknál ez elég gyakori eset, volierben költőknél ritkábban fordul elő. Az én párom, két év alatt 3, 1-2 napos fiókát dobott ki élő állapotban, ezzel szemben az elpusztult fiókákat a fészekben hagyták, ami domesztikált madaraknál (kanári, japáni sirályka) megszokott dolog, de a vadon befogottaknál ez szokatlan jelenség. A szalagpintynél az irodalom szerint a költési folyamatot nem tanácsos ellenőrizni, mert az emberi beavatkozásnak könnyen az lehet a vége, hogy az öregek az egész költést ott hagyják. Mivel az én párom a döglött fiókákat nem dobta ki, bizony minden költést többször is kontrollálnom kellett, ennek kárát szerencsére eddig nem láttam, az életben maradt fiókákat nem hagyták ott, hanem rendszeren felnevelték, néha csak egyet-kettőt, de egész költés mindaddig nálam nem ment tönkre. Az 1961 évben 8-at, 1962-ben 10 fiókát neveltek fel. A kirepült fiókák színe az öregekéhez hasonló, de a fiatal hímnek már megvan a piros torokszalagja.

Akadnak olyan nőtények is, amelyek folyamatosan tojnak 10-12 tojást, vagy még többet is, de nem hajlandók kotlani. Más nőtények még a fiókák kirepülése előtt újra tojni kezdenek. E tojásokat persze nem tanácsos a fészekben hagyni, mert a fiókák bepiszkolják, vagy összetörik azokat. Ilyen esetekben dajkaszolgálatra igénybe vehető a japáni sirályka. Hangsúlyozni kívánom azonban, hogy nem minden sirálykapár hajlandó a szalagpinty fiókákat felnevelni. A tojásokat még csak kiköltik, a csúnya, fekete színű csemetéket gyakran otthagyják. Nekem van egy meddő sirálykapárom, (a nőtény nem tojik), mely azonban a kotlásra örömmel vállalkozik, és egy év alatt felnevelt 10 zebrapintyet és 4 szalagpintyet.

Kiváló teljesítmény, az ilyen sirálykákat meg kell becsülni. Láng Emil budapesti madárkedvelőnél nemcsak a japáni sirálykák, hanem egy zebrapinty pár is nevelt szalagpintyeket. 1964 évben 6 szalagpintyet neveltek fel, éspedig úgy, hogy a szalagpintyekkel együtt egy-egy zebrapinty fióka is nevelődött.

Összegezve az elmondottakat, a szalagpintyet vagy páronként magukba költessük minél nagyobb kalitkában, vagy velük egyenlő erejű madarakkal volierben (rizspinty, zebrapinty, szarkapinty fajok, szövőmadarak). Náluk gyengébb és értékesebb fajok költését (tigrispinty, korallcsőrű pinty stb. azonban komolyan veszélyeztetik).

A fiókák felneveléséhez a szokásos magkeveréken kívül (fehérköles, fénymag, muharmag) bőven fogyasztottak csírázott magot, keményre főtt tojást, és zöld eledelt (saláta, tyúkhúr). A szalagpinty különösen szereti a lisztkekacot, amit a fiókák felneveléshez is előnyben részesít a tojással szemben. Érdekes, hogy közvetlenül a fiókák kikelése után, tehát az etetés megindulásakor sok állati eredetű táplálékot fogyasztanak, később, a fiókák növekedésével párhuzamosan csökken az állati fehérjével szemben támasztott igény, és ennek arányában fokozott mértékben etetnek száraz és csírázott magvakkal.

A lisztkekacot azonban mindenkor egyforma mennyiségben fogyasztották.

Ha költ, akkor minden madár érdekes, ilyenkor bontakozik ki igazi lénye. Ez vonatkozik természetesen a szalagpintyre is. A költési időszakon kívül azonban meglehetősen unalmas madár. A hímek elég elevenek, sokat énekelnek, de a nőstények különösen, ha párjuk nincs, órákig elüldögélnek egy helyen, nagyokat alszanak még nappal is. Más madarakkal nem igazán barátkoznak. A párok nagyon összetartanak, pedig szükség lehet arra, hogy ideiglenesen egymástól elválasszuk őket. Magam általában a III. hó elején állítom be a párokat költéshez. A költési szezon a IX.-X. hó végéig tart. 6-7 hónap alatt 3-4 –szer is költhetnek. Ennyi munka éppen elég egy párnak, gondolni kell a pihenésre is. Ezért a tél folyamán tanácsos különválasztani a nőstényeket a hímektől, márcsak azért is, mert a túlbuzgó tojók a fészkelési alkalom hiányában is időnként letojnak 1-1 tojást, ha a hím is mellettük van. Ez pedig nem egészséges dolog, mert ilyenkor könnyen tojáslerakási nehézség léphet fel, amibe a tojó bele is pusztulhat. A szalagpinty hajlamos arra, hogy tojásait nehezen rakja le. Ezért a költési időben ajánlatos a mageleséget néhány csepp csukamájolajjal összekeverni. A héjra tapadt csukamájolajból a mag lehántása során jut annyi olaj a madár szervezetébe, hogy azzal D-vitamin szükségletét fedezzük, ettől egyúttal a tojáslerakási nehézségek is rendszeresen elmaradnak. Ezenkívül minden fogságban tartott madarat mésszel is bőven el kell látni. A legtöbben szívesen eszik a porrá tört tojáshéjat, de ennél jobban szeretik a szépiát, amit állatkereskedésekben kapni.

Vannak díszpintyek amelyeknél fokozott mérszigény jelentkezik. Ez szorítkozhatik a tojások lerakásának idejére, de kiterjedhet a fiókák felnevelésére is (pl. a malabári pintynél). Ezeknek tanácsos az időnként, vagy a rendszeresen adott lágyeleséghez (pl. tojás) és csíráztatott maghoz szépia port keverni. Ezzel a módszerrel sikerült az elmúlt években a malabári pintyeknél a fiókák a fiókák felnevelésekor jelentkező angolkórt teljesen kiküszöbölnöm.

A szalagpintynek van Afrikában egy közeli rokona is, a vörösfejű pinty (*Amandina erythrocephala*). Ez nagyságra, alakra és viselkedésre nagyon hasonlít a szalagpintyhez, azzal a különbséggel, hogy egész feje szép piros színű. Sajnos jóval ritkább és ezért jóval drágább is, mint a szalagpinty. Az irodalom szerint megbízhatóbban költ, és fészekromboló természete is kisebb. A két rokon faj könnyen kereszteződik, de irodalmi adatok szerint a szalagpinty eredményesen költött japáni sirálykával, rizspintyel és malabári pinttyel is.

Siroki Zoltán Búvár 1965/3

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

12. RÉSZ

Az ultramarin püspökpinty (*Cyanocompsa brissonii*) első hazai szaporítása Biharugrán

Külföldi madarászútjaim során a hollandiai Zwolleban a nagy madárbörzében sikerült megvásárolni 2008-ban egy fiatal ultramarin püspökpintyet (*Cyanocompsa brissonii*). A következő esztendőben, miután kiderült, hogy a zártgyűrűs „kék meggyvágó” tojó lett, szintén Zwolleban 2009-ben egy gyűrű nélküli ultramarin püspökpinty hímét szereztem be.

A pár kb. egy év múlva állt össze, egymást nem láttam, hogy etették volna, és párzást sem észleltem. Ennek ellenére a tojó és a hím is nagyon kedves, szelíd madarak lettek. 2011-ig minden évben kétszer vagy háromszor is letojt a tojó a saját maga készítette fészkebe. Ezeket a fészkeket kókuszrostból és finom növényi szálakból gyönyörűen elkészítette a tojó, és türelmesen végig ült a kotlás idején (12-14 nap). A hím a tujabokor körül örködött, énekelt, de minden esetben üresek maradtak a tojások. Miután a hím 2011-ben elhullott, egy újabb szintén gyűrű nélküli hímét szereztem be Zwolleban. Ez a madár nagyon vad mind a mai napig, és minden alkalommal menekül az ember közelségéből.

2014. márciusában észrevettem, hogy a hím eteti a tojót, miután ezt többször is tapasztaltam, felcsillant a remény hátha eredményes lesz a pár 6 év után! Úgy is lett, szinte észrevétlenül letojt a tojó egy mesterségesen készített „házikóba” amelybe egy kanári műfészek van beépítve. A kotlás eredményes lett, május 2-án és 3-án a termékeny tojásokból mind a két fióka kikelt. Nagyon örültem nekik, távcsővel figyeltem a szülőket, mert tanácstalan voltam, hogy miből és hogyan etetnek. Felkínáltam lisztkekacot, tenyésztett tücsköt, a legkülönbébb magkeverékeket és gyümölcs valamint zöld eleséget is kihelyeztem az etetőbe. Nagy csodálkozásomra ezekhez én egyszer sem láttam, hogy hozzányúltak volna, ellenben különleges légimutatványokat produkálva muslicákat (és egyéb apró repülő rovarokat) szedtek össze, nemcsak a levegőből, hanem a madárröpdre dróthálójáról is. Mind a két szülő etetett egymást felváltva. Háromnapos korukban egy éjszakai nagy vihar elpusztította a fészekaljat. A nagyobbik fióka eltűnt, a kisebbik kihűlt és egy nap múlva szintén elpusztult.

Nagyon bántott mindez, mivel a fejlődő kis madarakat le is fényképeztem és a szülők is nagyon lelkesen látták el a feladatukat. Bízva a jövőben a fészket megigazítottam, kitakarítottam, lefertőtlenítettem és paraziták ellen is kezeltem, és a tojó mindezt meghálálta. Újból letojt két tojást, de csak az egyik volt termékeny, amelyik június 2-án ki is kelt. Madarász barátaimtól a muslica tenyésztés ismereteit megtanultam, és az etetés megint muslicákkal és apró rovarokkal történt. Nagy meglepetésemre 11 napos

korban eltűnt a fióka a fészekből! Miután megtaláltam visszatettem, de újból kiugrott, befejezte a „fészeklakók” életét. Innentől kezdve rejtőzködő életmódot élt és csak a tojó etette a továbbiakban. A legkülönbébb helyeken találtam meg a fiókát, tujabokorban, földtől néhány centiméteres gazokon és a röpde dróthálóján. A fényképeken is jól látszik, hogy háromhetes korig csak a szárnyak nőttek, szinte egyáltalán nem volt semmiféle faroktoll.

A kismadár színe a különböző fényviszonyoktól függően hol kékes, hol világos vagy sötétbarnának látszott és mindig nagyon beleolvadt a környezetébe. Külön élményszámba ment naponta felfedezni, hogy merre van, miután nagyon aggódtam nehogy valami baleset érje vagy a többi madarak bántsák. Szerencsére az „aggódó anya,” nagyon vigyázott a fiókájára, mindenhová követte és rendszeresen etette. Többször előfordult, hogy amikor kerestem odarepült a rejtőzködő fiókájához, és előttem etette meg. A fényképek mindezekről szerintem nagyon szépen tanúskodnak, szinte minden nap készítettem egy-egy képet a fiókáról.

2014. július 12-én észrevettem, hogy a tojó növényi rosttal a csőrében röpköd és ugyanakkor láttam, hogy a fióka pedig önállóan eszik. No csak nem újabb fészekalj következik? Majd meglátjuk!

Dr. Bodrogközy Zoltán

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL

13. RÉSZ

A pásztor mejnó (*Acridotheres tristis*) első hazai tenyésztése

A pásztor mejnó alapvetően füves puszták lakója, de megtelepedett a városokban is. Erőteljes testalkatú, bátor, szívós madarak. Röptükben tűnik fel jellegzetes fehér szárnyfoltjuk. A költési időn kívül kisebb-nagyobb csapatokba verődnek. Gyümölcsökkel, magvakkal, rovarokkal, férgekkel, háztartási hulladékokkal táplálkoznak. Megtisztítják a legelésző állatokat az élősködőktől is. Sötétedés után lármás csapatokban pihennek a fákon, hangosan rikoltoznak, csattognak. Nász idején a hímek felborzolják homloktollaikat és így bókolnak a tojók előtt.

Számos helyen, ahová betelepítették őket veszélyeztették az őshonos fajok táplálkozási – és fészekrakási lehetőségeit.

Fészükük tál alakú, fűből, gyökerekből, gallyakból odúba vagy épületekre rakják. (Nálam 20x20x30-as odúban költenek)

Elterjedés: Irántól Délkelet-Ázsiáig, Arábiába, Afrikába, Ausztrál-ázsiaiába és a Csendes-óceáni szigetek egy részére betelepítették.

A nemek hasonlóak, nem vonuló madár. Hosszúsága 23 cm.

Nyílt térségek, mezők, tundra, szavanna, mocsár, homokpuszta egyaránt élőhelyükként szolgál.

Az első páromat 2014 kora tavaszán szereztem be. Akkoriban még hűvösebbek voltak, ezért fűtött helyre vittem őket. Március végén, április elején betelepítettem a

röpdéjüket bambusszal, páfrányokkal, pálmákkal és yukkával. Mivel nagyon szeretnek fürdőzni, fürdőhelyet is kialakítottam a röpdében.

Fészeknek egy odút kaptak kevés forgáccsal. 2014. április 20-án vettem észre, hogy a behelyezett széna elfogyott. Reménykedtem, hogy ezek után le is fognak tojni. Meglepetés ért, mikor 2014. május 2-án találtam egy sötétzöld tojást a fészekben. A következőt május 4-én tojta, ezek után nem is tojt többet. Reménykedtem, hogy a fészekben lévő tojások kötöttek lesznek. A tojásokat nem lámpáztam, hogy minél kevesebbet zavarjam őket. Tudtam, hogy a kotlási idő kevesebb, mint a papagájoknál, de nem gondoltam volna, hogy május 17-re ki kell az első fióka. Sajnálatos módon a másik tojás üres lett. Az az egy fióka szépen gyarapodott a sok rovartól, gyümölcstől és lisztkekectől. 2014. május 30-án gyűrűztem meg 6,5 mm-es gyűrűvel. 2014. június 5-én hagyta el a fészket. A mellette lévő röpdét barátpapagájok lakják és a drótháló mérete elég nagy volt ahhoz, hogy a kis mejnó átbújjon rajta, ezért visszahelyeztem a fészkébe. Aznap ezt többször megismételtem, azután már nem jött ki. Két nap múlva sem láttam kint, ezért ellenőriztem a fészket és sajnálatos módon a pici el volt pusztulva. Nagyon megrázott a dolog, de sajnós már nem tudtam mit tenni.

Azt hittem, hogy ezzel az idén már befejeződtek a próbálkozásaim a madarakkal.

Teltek a napok, mikor furcsa dallamos éneklésre, perregésre lettem figyelmes, akkor láttam őket talán párzani. Nem voltam benne biztos, mert a sűrű növényzet eltakarta őket. 2014. június 16-án újra letojta a tojó. Az első tojást még három követte, melynek megörültem, hogy ezekkel hátha nagyobb szerencsém lesz. 2014. július 4-re mind a négy tojásból kikeltek a fiókák. Még egyszer nem fogok kockáztatni, ha elérik a fiókák a 14 napos kort kézzel fogom őket tovább nevelni.

Felhasznált irodalom:

A világ madarai - határozó kézikönyv 2008

Tóth Péter

www.petibird.com

A Siroki díj (vándorszerleg) eddigi tulajdonosai

1993 Péter Géza
1994 Ballagó Emánuel
1995 Virágh Dezső
1996 Laskay Sándor
1997 Vas Sándor
1998 Tóth Sándor
2001 Lakó Antal
2002 Gere Géza
2004 Diószeghy Sándor
2005 Soós János
2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)
2008 Makai Pál
2011 Pócsi Béla
2012 Pálinkás György
2013 Maróti Béla